

Asia: Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta (VN/2139/2023)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston esityksestä asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta (VN/2139/2023-MMM-2). Keskeiset asetuksen kohdat koskevat ilmoitettavia kalalajeja ja -kantoja, ilmoituksessa annettavia tietoja, sekä pyyntialuetta. Asetus täsmentää vuoden 2024 alusta voimaan astunutta lakia kalastuslain muuttamisesta (448/2023).

2 Lausunto

Vapaa-ajankalastajat pyydystävät merkittävän osan useimpien kalalajiemme saaliista niin merestä kuin sisävesistäkin. Kalakantojen kestävä käytön mahdollistamiseksi onkin perusteltua kerätä nykyistä tarkempaa tietoa myös vapaa-ajankalastajien saaliista. Asetuksessa mainitut kalalajit ja -kannat (lohi, järvilohi, taimen, ankerias, nieriä, harjus ja kyttyrälohi) ovat sellaisia, joista vapaa-ajankalastus voi tuottaa arvokasta lisätietoa kalastukseen ja kalakantojen tilaan vaikuttavia päätöksiä varten. Tähänastinen tiedonsaanti em. lajeista on ollut ainakin jossain määrin riittämätöntä. Pakollisista saalisilmoituksista kertyvää tietoa voidaan pitää luotettavana miniminä ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevien lajien kokonaissaaliista, mutta arvio voi olla kuitenkin merkittävästi todellista saalista pienempi erityisesti järjestelmän käyttöönottoaiheessa, mahdollisesti myöhemminkin.

Ilmoituksen tekemiselle annetaan asetuksessa määräaika 14 vrk, johon mennessä saalisilmoitus on viimeistään tehtävä. Määräaika on kohtuullisen lyhyt, mikä parantaa saatujen ilmoitusten laatua ja tarkkuutta, ja mahdollistaa myös edes jonkinlaisen ilmoituksen tekemiseen liittyvän valvonnan. Ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen tai noudattamatta jättäminen ratkaisee, kertyykö saalisilmoitusten kautta riittävästi tietoa tilastointia, tutkimusta ja kalastuksen ohjaamista varten.

Tammikuussa 2024 voimaan tullut Unionin valvonta-asetus (EU 2023/2842) edellyttää vapaa-ajankalastuksen tiettyjen kalalajien merialueen saaliiden raportoimista saman päivän aikana, mutta kansallisen asetuksen 2 § asettaa määräajaksi 14 vuorokautta. Unionin asettama määräaika voisi olla hyödyllistä ottaa huomioon kansallisessa lainsäädännössä jo nyt, koska valvonta-asetuksen siirtymäaika päättyy vuonna 2026, ja kansallista asetusta jouduttaneen siksi muuttamaan varsin pian. Lisäksi valvonta-asetuksen tarkoittamat lajit Itämerellä lienevät lohi ja turska. Siksi olisi perusteltua lisätä turska ilmoitusvelvollisten saalisilmoitusten piiriin.

Saalisilmoituksessa vaadittavat tiedot (kalastajan tiedot, laji, pituus, rasvaevätieto, päivämäärä, pyyntiväline, pyyntialue ja vapautustieto) ovat aiheellisia ja riittäviä tietoja tilastointi-, tutkimus- ja kalastuksen

ohjaamistarkoituksiin, mutta niitä olisi tarpeen hieman tarkentaa. Asetuksessa voisi mainita, että ”tieto rasvaevästä” koskee vain taimenta, lohta ja järvilohtha. Pyyntiväline -kohdassa voisi maininta siitä, että pyyntivälineiden luokittelun tarkkuus jää Luken määritettäväksi saalisilmoitustiedon kerääjänä. Pyyntivälineiden luokituksen tulee olla yhteensopiva vapaa-ajankalastuksen tilastotietokannan luokittelun kanssa. Verkkokalastuksessa on kalastuksen ohjaamisen kannalta oleellista solmuvälitieto. Kyttyrälohen osalta kalastajan tiedot, päivämäärä ja pyyntialue riittävät. Ja luonnollisesti kyttyrälohen osalta lajitietokin vaaditaan (3 momentin kohta 2). Vapautettavien yksilöiden kohdalla 5 cm pituustarkkuus edesauttaa kalojen hyvinvointia, mutta on riittävä tilastointi-, tutkimus- ja kalastuksen ohjaamistarkoituksiin.

Pyyntialueen ilmoittamisen tarkkuus (sisävesissä järvi/joki/puro + kunta, Itämerellä Kansainvälisen merentutkimusneuvoston tilastoruudut, Tornionjoen vesistöissä vyöhyke ja kunta) on pääosin riittävä tilastointia, tutkimusta ja kalastuksen ohjaamista varten. Luke ehdottaa, että Itämerellä ilmoitettaisiin Kansainvälisen merentutkimusneuvoston tilastoruudun lisäksi myös kunta. Tämä parantaisi tiedon tarkkuutta ja helpottaisi kansalaisen arviota kalastuspaikasta.

Esityksen perusteluissa ei mainita ongelmana, että ilmoitusten laiminlyönti tullee olemaan yleistä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien lajien ja kantojen kokonaissaaliiden arvioiminen tuleekin olemaan hankala tehtävä ja tietoon liittyy paljon epävarmuuksia. Asetuksen perusteluissa mainitaan, että ”Kalastajan nimi, syntymäaika ja osoite tarvitaan, jotta voitaisiin varmuudella yksilöidä ilmoittaja mahdollisissa jälkikäteisissä valvontatilanteissa.” Ilmoitusaktiivisuuden varmistamiseksi olisi tarpeen korostaa, että rekisteriin tallennetut tiedot parantavat ilmoittajan oikeusturvaa ja että rekisterin tietoja ei käytetä ilmoittajaa vastaan jälkikäteisissä valvontatilanteissa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke on MMM:n pyynnöstä antanut asiantuntijalausunnan valtioneuvoston esityksestä asetukseksi vapaa-ajankalastuksen saalisilmoituksesta (VN/2139/2023-MMM-2). Kalakantojen kestävä käytön mahdollistamiseksi on perusteltua kerätä nykyistä tarkempaa tietoa vapaa-ajankalastajien saaliista. Asetuksessa mainitut kalalajit ja -kannat ovat sellaisia, joista vapaa-ajankalastus voi tuottaa arvokasta lisätietoa kalastukseen ja kalakantojen tilaan vaikuttavia päätöksiä varten. Asetuksen määräaika (14 vrk) ilmoituksen tekemiselle on kohtuullisen lyhyt, mikä parantaa saatujen ilmoitusten laatua ja tarkkuutta, ja mahdollistaa ilmoituksen tekemiseen liittyvän valvonnan. Unionin valvonta-asetuksen (EU 2023/2842) asettamat lyhyempi määräaika ja kohdelajit kannattaisi ottaa huomioon kansallisessa lainsäädännössä jo nyt. VN:n esityksen saalisilmoituksessa vaadittavat tiedot ovat aiheellisia ja riittäviä tilastointi-, tutkimus- ja kalastuksen ohjaamistarkoituksiin. Asetuksessa voisi mainita, että ”tieto rasvaevästä” koskee vain taimenta, lohta ja järvilohtha. Pyyntivälineiden luokittelun tarkkuus olisi Luken saalisilmoitustiedon kerääjänä määritettävä. Pyyntialueen ilmoittamisen tarkkuus on riittävä tilastointia, tutkimusta ja kalastuksen ohjaamista varten, mutta Luke ehdottaa, että Itämerellä ilmoitettaisiin Kansainvälisen merentutkimusneuvoston tilastoruudun lisäksi myös kunta. Riski ilmoitusten laiminlyöntiin lienee suuri, joten ilmoitusaktiivisuuden varmistamiseksi pitäisi korostaa, että rekisteriin tallennetut tiedot parantavat ilmoittajan oikeusturvaa.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 06.05.2024 klo 10:17:54.

Lausunnon valmistelija(t):

Mikko Olin

Jari Raitaniemi, Kimmo Murto, Miikka Husa, Mika Rahikainen, Nico Alioravainen, Pentti Moilanen, Tapio Keskinen, Ville Vähä

Liitteet:

Tiedoksi: